

Vreemd en bizar

Piet Schelling

Vreemd en bizar

Lastige bijbelverhalen

Uitgeverij Boekencentrum
Zoetermeer

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk Forest Stewardship Council® (FSC®) draagt. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid. Ook is het papier 100% chloor- en zwavelvrij gebleekt.

www.uitgeverijboekencentrum.nl

Ontwerp omslag: Mulder van Meurs

ISBN 978 90 239 7006 4

NUR 707

© 2015 Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Woord vooraf	7
Deel I – Hoe wij de Bijbel lezen	
1. Teksten die verwarren en aanstoot geven	11
2. Niet wát, maar hóe we lezen is de kwestie	14
3. Vijf vuistregels om tekst en lezer te begrijpen	18
Deel II – Verhalen en teksten	
4. De beer is los <i>Een weerzinwekkend verhaal</i> (2 Koningen 2:23-25)	25
5. Vuur en zout <i>Een huiveringwekkend verhaal</i> (Genesis 19:1-29)	32
6. Dronken vader, wanhopige dochters <i>Een familiedrama</i> (Genesis 19:30-38)	39
7. Een afschuwelijke oorlogstactiek <i>Hoe kinderen sterven op de rotsen</i> (Psalm 137)	45

8. Er stroomt bloed van de heuvels 52
Een man die gewelddadig om zich heen slaat
(Rechters 3:31)
9. Messiaanse prostitutie 58
Een vroom seksschandaal
(Genesis 38)
10. Zonen van God delen het bed met dochters 67
van de aarde
Ontluisterende taferelen
(Genesis 6:1-4)
11. God houdt niet van honden 73
Jezus schoffeert een vrouw
(Matteüs 15:21-28)
12. Wie niet horen wil, moet voelen 79
Aansporingen tot lichamelijke straf bij de opvoeding
(Spreuken 13:24; 19:18; 22:15; 23:13-14; 29:15;
Sirach 30:1)
13. Hoe twee dode vrouwen ontwaken 85
*Wat niet kan en toch gebeurt,
wat niet gebeurt en toch kan*
(Marcus 5:21-43)
14. Een waanzinnig verzoek, een verbijsterend 93
antwoord
*Hoe de toekomst zich opent door haar uit
handen te geven*
(Genesis 22:1-19)
15. Monsters aan de macht 100
Het mysterie van het getal 666
(Openbaring 13:18)
16. Suggesties voor het gesprek 107

Woord vooraf

Onlangs schreef ik voor een tijdschrift over een verhaal in de Bijbel. Het ging over iemand die honderden mannen doodsloeg, in naam van de Heer. In het artikel zoek ik antwoord op de vraag: wat moeten wij vandaag, in onze wereld, met deze tekst? Daar kwamen reacties op. Ook het verzoek om meer van zulke 'onverteerbare' verhalen te bespreken en ze samen te brengen in een boek.

Voordat ik dat verzoek aannam, heb ik ruim vijftig mannen en vrouwen aangeschreven. Ik legde de volgende vraag aan hen voor: kennen jullie bijbelverhalen waarmee je niet of moeilijk uit de voeten kunt? Uit hun antwoorden maakte ik op dat veel bijbellezers moeite hebben met tal van verhalen. Ze stoten en storen zich eraan. Ze begrijpen de zin er niet van en kunnen de inhoud niet rijmen met het beeld dat ze van God hebben.

Met hun reacties hebben ze mij over de streep gehaald om een aantal van zulke verhalen te lezen en uit te leggen. Uit de vele teksten die zij hebben aangedragen, heb ik een keuze gemaakt.

Het boek is opgebouwd uit twee delen. In het eerste, kleine deel vertel ik iets over mijn kijk op de Bijbel. Er zullen zeker lezers zijn die anders tegen de Bijbel aankijken en hem anders interpreteren. Begrijpelijk, want de Bijbel laat zich doorgaans niet vangen in één uitleg. Ieder mens leest met eigen ogen en wat die ogen zien, hangt samen met de geschiedenis en de identiteit van die mens.

Als ik zou moeten omschrijven hoe mijn verhouding tot de Bijbel is, dan zeg ik: de Bijbel is me lief, hij is voor mij een bron van inspiratie, een ontmoetingsplaats met de Geest. Ongeveer een halve eeuw verdiep ik me intensief in de Bijbel. Ik ben onder de indruk van de breedte en diepte van zijn inhoud. Bij veel teksten stuit ik

op een mysterie. Het lukt me vaak niet dat te onthullen. Nooit raak ik uitgedacht en uitgepraat over de bijbelse boodschap. Hoewel het een mensenboek is, is wat ter sprake wordt gebracht groter dan mijn hart. Daarom kom ik er niet los van, voel ik me ertoe aangetrokken.

Bijbellezen is een avontuur dat ik niet wil en kan missen. Nieuwsgierig en oplettend treed ik verhalen die haaks staan op onze opvattingen tegemoet.

Een woord van dank wil ik overbrengen aan de mannen en vrouwen die hebben gereageerd op mijn vraag verhalen te noemen waarmee zij niet uit de voeten kunnen. Zij hebben veel teksten aangereikt, soms voorzien van commentaar. Van hun kanteekeningen heb ik dankbaar gebruikgemaakt.

Van harte hoop ik dat *Vreemd en bizar* de individuele lezer wegwijs zal maken en inzicht zal geven in de Bijbel. Het boek leent zich ook om in groepsverband te bespreken. Aan het slot geef ik enkele gesprekssuggesties.

Voor mij was het lezen en uitleggen van de teksten een inspirerend karwei. Mijn wens is dat wat nu zwart-op-wit staat ook de lezers zal inspireren.

Monster, februari 2015

Deel I

***Hoe
wij de
Bijbel
lezen***

1. Teksten die verwarren en aanstoot geven

Stel dat je hoort dat God een vrouw in een blok zout verandert, omdat zij omkijkt naar de stad waar ze jaren heeft gewoond. Of dat iemand wordt geprezen, omdat hij kinderen te pletter gooit. Of dat wordt verteld dat een vader gehoor geeft aan een goddelijke stem die hem opdraagt zijn zoon te offeren. Of dat iemand vertelt dat een man een kind verwekt bij zijn schoondochter.

Stel dat je leest dat een landloos volk een vreemd land binnenvalt en daar met geweld de grond opeist. Of dat een koning pasgeboren jongetjes de dood injaagt, omdat hij bang is dat later een van hen hem van de troon zal stoten. Of dat een leraar zijn leerlingen en ouders hun kinderen stokslagen geven om hen in het gareel te houden. Of dat beren ruim veertig kinderen verslinden, omdat ze de spot drijven met een profeet.

Stel dat het verhaal de ronde doet dat je alleen vergeving kunt krijgen voor je misstappen als iemand in jouw plaats wordt gedood. Of dat wordt verteld dat Jezus een hulpzoekende vrouw uitmaakt voor hond. Of dat een groep feestviert bij het zien van een menigte die verdrinkt in de zee.

Hoe zouden we reageren? Ik denk dat we zulke verhalen niet willen horen. We vinden ze buitensporig, wreed, onrechtvaardig. En daarom onverdraaglijk.

STAAT DAT IN DE BIJBEL?

Maar laat dit alles nu in de Bijbel staan! Dat gegeven schuurt aan onze gelovige ziel en kan ons vertrouwen in dit geloofsboek aan

het wankelen brengen.

‘De Bijbel staat vol met verhalen die bizar, raar en soms zelfs weerzinwekkend overkomen.’ Zo reageerde een 50-jarige man, kerkelijk meelevend. Zulke teksten zaaien kennelijk twijfel over de zin en het gezag van de Bijbel.

Een leerkracht spreekt van ‘onverantwoorde teksten waarmee je kinderen niet kunt opzadelen’. Van ouders, gewend om ’s avonds aan tafel uit de Bijbel te lezen, ving ik op dat zij veel teksten overslaan ‘omdat ze daar hun kinderen niet mee willen confronteren’. De leiding van de kindernevendienst zucht vaak onder ‘vreselijke’ verhalen die op het leesrooster staan.

Een ander wees erop dat we de neiging hebben om zulke weerbarstige teksten te ‘verlieven’. Hij wil daarmee zeggen dat we in onze tijd bovenal God willen zien als een liefdevolle God. We hebben moeite met teksten waarin God ruw in het leven van mensen en volken ingrijpt. Een vrouw, die samen met haar man dagelijks de Bijbel leest, reageerde: ‘Het gebeurt met regelmaat dat mijn man het Boek dichtslaat en zucht over wat zojuist gelezen is en zijn ergernis uitspreekt over die onmogelijke verhalen. Ik zeg dan dat die verhalen altijd in de Bijbel hebben gestaan en stel voor om door te schakelen naar een gedeelte waar we blij van worden en waar we iets aan hebben. Uiteindelijk slaan we die moeilijke teksten niet over, omdat we vinden dat het ook goed kan zijn om je bewust te zijn van in jouw ogen onverteerbare zaken.’

HET WOORD IN BIZARRE WOORDEN

Ook ik struikel geregeld over zulke teksten. Over sommige durf ik nauwelijks te preken. Een gemeentelid, dat elke zondag in de kerk zit, schreef: ‘De Bijbel moet je met de nodige reserve lezen. Dit boek is eigenlijk ongeschikt om zonder verklaring en toelichting mensen in handen te geven. Als ik geloofsgenoten hoor roepen dat we volgens de Bijbel moeten leven, denk ik: ze weten niet wat ze zeggen, want er staan nogal wat onnavolgbare teksten in.’

Voor de omgang met de Bijbel als ‘Woord van God’ is het van belang dat we ons bezinnen op deze verhalen. De lastige en kritische vraag of God door en in zulke verhalen spreekt, is onvermijdelijk. Veel teksten staan immers haaks op onze wetgeving en cultuur.

Nog op een andere manier is die bezinning actueel. Geregeld

horen we dat extreme moslims op grond van teksten uit de Koran tot vreselijke uitspraken en daden komen. Daarom is het zinnig en noodzakelijk dat wij de betekenis van onmogelijke teksten onder ogen zien.

De mensen die hebben gereageerd op mijn vraag naar verhalen die weerstand oproepen, hebben veel aangedragen. Ik moest kiezen: bespreek ik veel verhalen heel kort of een beperkt aantal uitvoerig. De keuze viel op de laatste aanpak: twaalf teksten of verhalen. Het beperkte aantal geeft me meer gelegenheid de diepte en breedte in te gaan.

Twaalf is een symbolisch getal. Twaalf staat voor het geheel. De kwesties in die twaalf verhalen treffen we op veel meer plaatsen in de Bijbel aan.

2. Niet wát, maar hóe we lezen is de kwestie

Voor we de teksten aandachtig gaan lezen, wil ik eerst vertellen hoe ik de Bijbel lees. Wel, ik lees met ogen waarvan het licht beïnvloed is door mijn geschiedenis en geloofsbeleving. Ik lees gekleurd. Dat kan niet anders.

HOE IK DE BIJBEL LEES

Laat ik eerst zeggen hoe ik de Bijbel níet lees. Daarmee schep ik al enige orde in de veelheid van gedachten over dit bijzondere boek. Ik lees hem niet als een biologieboek, hoewel er zeker gegevens in voorkomen die de biologie raken. Maar de Bijbel bevat geen leer over al wat leeft, evenmin een systematische beschrijving van al wat leeft.

Ik lees hem niet als een natuurkundeboek, hoewel er tal van verwijzingen naar de natuur en natuurverschijnselen in staan. De natuurwetenschap met haar kennis van atomen, zonnestelsels, zwaartekracht en oneindig veel meer, is van een andere orde.

Ik lees de Bijbel niet als wetboek, hoewel hij uiteenlopende voorschriften bevat. Die richtlijnen komen uit een totaal andere tijd en uit een totaal verschillende cultuur dan de onze. Veel concrete spelregels van toen zijn ongeschikt voor ons.

Evenmin lees ik hem als geschiedenisboek, hoewel hij allerlei verwijzingen naar gebeurtenissen uit de geschiedenis bevat. Het gaat niet om het weergeven van historische feiten, maar om het ontvouwen van Gods weg met mensen.

Ook is het geen logboek dat van stap tot stap de activiteiten van God en mensen weergeeft, aan de hand van een tevoren vastgesteld protocol. Hoewel het niet ontbreekt aan spelregels voor een zinvol bestaan.

De Bijbel is net zomin een kookboek, vol met 'levensrecepten' die precies aangeven hoe je met de juiste ingrediënten de levensstijl creëert die God vraagt. O ja, er staan veel zinnige en waardevolle levenslessen in, maar die zijn niet 'hapklaar'. Zij zijn zonder bewerking meestal onvoldoende bruikbaar.

Geen biologieboek, natuurkundeboek, wetboek, geschiedenisboek, logboek en geen kookboek. Maar wat dan wel? Het is een boek waarin mensen vertellen hoe zij door wijsheid zijn verrijkt, zijn opgetild door hoop en licht die groter zijn dan hun eigen hart. Zij ervaren daarin de aanwezigheid en kracht van God. Vaak in moeilijke tijden, bij tegenslagen, in de donkerte van het bestaan. Die grootse ervaringen wekken dromen in hen en wakkeren hun fantasie aan over wat écht leven is.

En wij, wij ontdekken in hun teksten sporen van de Eeuwige. Sporen die troosten, inspireren en kracht en inzicht geven. Deze lichtflitsen van de hemel werpen helend licht op de wegen die wij gaan.

Voor mij persoonlijk is de Bijbel een *leerzaam* boek. Je komt er tal van wijsheden en spelregels in tegen die je helpen bij het ont-plooien van je levensweg. Een *troostrijk* boek. Je hoort steeds weer op van ervaringen van mensen die klappen hebben opgelopen, maar ontdekken dat er een weg verder is. Een *eerlijk* boek. Hij schetst de werkelijkheid zoals die is, ook haar rafelige en grove kanten. Een *humoristisch* boek. Meer dan eens worden personages op het verkeerde been gezet, en wij met hen. De schelm blijkt de vrome, de vrome valt door de mand. Er wordt de spot gedreven met wie zich groot acht; wie de laatste plaats bezet, wordt zomaar naar voren gehaald, en andersom. Een *inspirerend* boek. Het spoort aan tot nadenken, teksten geven je inzicht in de wereld en in jezelf, je voelt je er soms door gedragen. Je kunt het niet verklaren, maar je weet het intuïtief: wat hier wordt verteld en bezongen, klopt. Een *hoopvol* boek. Keer op keer denk je dat de breuk definitief is, het einde onafwendbaar en de ondergang onontkoombaar. Maar ziedaar, onverhoeds een nieuw begin, licht dat de nacht verdrijft, stormen die gaan liggen, een tweede kans. Een *kritisch* boek, omdat het de levenswijze en het gedrag van mensen en groepen weegt en beoordeelt.